

Anton Vos, eigenaar Avos Bosadvies

‘Laat de beheerder met zijn vak- en gebiedskennis beslissen waar en wanneer het beste gewerkt kan worden om het boscossysteem te verbeteren’

‘Ja, we kunnen werken zonder deze gedragscode. De wet is helder: kwetsbare soorten en habitats beschermen. De beheerder dwingen in een protocol is mijns inziens niet nodig. Dan liever ecologisch verantwoord beheer afdwingen en eisen dat we werken aan gevarieerd bos met kleinschalige uitkap voor het behoud van het microklimaat en bodembescherming. Liever deze dwang dan tijd besteden aan kantoorbosbouw. En het geld dat uitgespaard wordt, kan dan aan het bos gegeven worden. Een gevarieerd bos is weerbaar als systeem en kan dus tegen een stootje. Niet alleen storm en ziektes maar ook tegen beheeringrepen. De ironie van de gedragscode is, dat als we meer natuurwaarden hebben bereikt en het bos dus op orde aan het krijgen zijn, we beperkt worden in handelingsvrijheid. Met beheer creëer je kleinschalige dynamiek waar flora-fauna-funga van profiteren. Bescherming betekent niet altijd dat je de boel de boel moet laten. Tevens is in de gedragscode niet alles beschermd terwijl alle facetten belangrijk zijn. Wel allerlei afspraken over bepaalde soorten maar niet over het complexe bossysteem zelf. Het is bijvoorbeeld gek dat we mogen klepelen als het maar buiten broedseizoen gebeurt en niet dieper gaat dan de strooisellaag. Rare theorie vanuit het perspectief van de bodemecologie. Graag wat meer vertrouwen in het vakmanschap van de beheerder. We doen ons vak met liefde voor de natuur, niet om bomen te slopen maar om bos te bouwen. Laat de beheerder met zijn vak- en gebiedskennis beslissen waar en wanneer het beste gewerkt kan worden om het boscossysteem te verbeteren. Met monitoring kunnen we dan checken of we handelen in de geest van de Omgevingswet/Wet Natuurbescherming.’

Machteld Kistenkas, als wetgevingsjurist betrokken geweest bij Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)

‘Rechtstheoretisch is er eigenlijk niet zo veel aan de hand, maar voor de praktijk is er wél een suboptimale situatie ontstaan’

‘Een goedgekeurde gedragscode is juridisch gezien niet meer dan een vrijstellingsmogelijkheid voor de omgevingsvergunning voor flora- en fauna-activiteiten. Zo staat het ook in de wet; om precies te zijn in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) als uitvoeringswetgeving van de Omgevingswet. Als het ministeriële goedkeuringsbesluit van de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer door de rechter vernietigd wordt, is dat bestuursrechtelijk gezien niet zo opzienbarend; dat kan nou eenmaal gebeuren in het algemeen bestuursrecht. Voor rechters is het toetsen en eventueel vernietigen van besluiten aan de orde van de dag: dat is de staatsrechtelijke realiteit en komt in alle rechtsgebieden voor. De voor ons werkveld zo belangrijke uitspraak van de rechtbank Gelderland van 19 december 2024 waarin dat goedkeuringsbesluit werd vernietigd, werd in de juridische wereld dan ook gewoon voor kennisgeving aangenomen. Rechtstheoretisch is er eigenlijk niet zo veel aan de hand, maar voor de praktijk ontstaat dan wél een potentieel suboptimale situatie. Je wilt niet dat je voortdurend terugzakt naar trede 3 van de bekende drietrapscascade van de VBNE*; de trede van ofwel uitstellen totdat er weer een goedgekeurde gedragscode is of weer *oldschool* een vergunning aanvragen. Uitstellen en voortdurend vergunningen aanvragen; juist dát was destijds nou net niet de bedoeling van de gedragscode. Kortom: staatsrechtelijk is dit allemaal heel normaal, maar voor de bosbeheerpraktijk willen we dit niet. Voorlopig is het wachten op een nieuwe goedgekeurde en door de rechter niet afgeschoten gedragscode en moeten we werken met de afwegingscascade op de VBNE-site.’

* vbne.nl/update-gedragscode-soortenbescherming-bosbeheer-mei-2025/

‘Werken zonder gedragscode gaat eigenlijk best goed’

— Ria Dubbeldam (samenstelling)

In december 2024 vernietigde de rechter het ministeriële goedkeuringsbesluit voor de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer. Door volgens de gedragscode te werken laten beheerders zien dat ze zorgvuldig handelen en onwettige verstoring van soorten voorkomen. De gedragsregels houden het bosbeheer praktisch uitvoerbaar binnen de kaders van de wet en voorkomen dat een vergunning moet worden aangevraagd voor elke werkzaamheid die tijdelijk een verstorend effect kan hebben. Hoe verloopt het bosbeheer zonder een gedragscode? En hoe bevallen de andere twee wel functionerende nieuwe gedragscodes voor natuurbeheer en watergangen?

Roel van Dijk, senior boswachter beheer bij Staatsbosbeheer

‘We moeten aan de slag, maar zonder een gedragscode is bosbeheer best een beetje spannend’

‘Afgelopen jaar hebben we niet stil gezeten. Dat kunnen we ons ook niet veroorloven. Bij bijvoorbeeld bossterfte van douglas en lariks moet je echt wat doen. Het laten liggen en staan van dode bomen langs paden levert onveilige situaties op. Ook verliezen we te veel kapitaal als we het hout laten staan. We moeten aan de slag, maar zonder de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer is dat best een beetje spannend. Voor sommige werkzaamheden zouden we eigenlijk een vergunning of ontheffing moeten aanvragen bij het bevoegd gezag, maar dat geeft te veel rompslomp en duurt lang. Om zo zorgvuldig mogelijk te werken, doen we alsof de gedragscode nog van toepassing is en handelen we in de geest daarvan. Onze ecologen inventariseren nog altijd welke soorten er zitten in de gebieden waar we wat willen gaan doen. En voordat de machines starten, vindt er nog een laatste check plaats. We willen extra voorzichtig zijn nu er geen rechtsgeldige gedragscode is. We gaan dus pragmatisch en zo zorgvuldig mogelijk met de huidige situatie om. Ik zal blij zijn als we weer een nieuwe, geactualiseerde code hebben. Dan kan ik mijn werkzaamheden zo plannen dat we aantoonbaar zorgvuldig omgaan met de beschermde soorten in onze gebieden. Het fijne van het hebben van een gedragscode is dat het duidelijkheid geeft en weinig interpretatieruimte laat. Treffen we een te beschermen soort aan, dan moeten we voorzorgsmaatregelen nemen of mogen we tijdelijk het voorgenomen werk niet uitvoeren. En wanneer ik vragen krijg over werkzaamheden, kan ik dan weer terugvallen op de “algemene ontheffing”’.

Annemieke Visser, beleidsmedewerker bij Het Nationale Park De Hoge Veluwe

‘Wij zien de gedragscode vooral als administratieve ballast, het beheer verandert er niet door’

‘Voor ons maakt het geen enkel verschil of er wel of niet een gedragscode van kracht is. Het bosbeheer wordt nu exact op dezelfde manier uitgevoerd, met dat verschil dat we werken met een ecologisch werkprotocol in plaats van de formulieren van de gedragscode. In die zin kan je je afvragen wat de meerwaarde is van de gedragscode. Wij zien het vooral als administratieve ballast, immers het beheer verandert er niet door. Wanneer we ergens actief beheer willen uitvoeren en er beschermde soorten aantreffen, handelen wij vanzelfsprekend zorgvuldig. Dat zit verweven in alles waar het Park voor staat: het behouden en versterken van de biodiversiteit. De maatregelen waarop de gedragscode bij de rechter is gesneuveld – grootschalige verjonging en mechanische bodembewerking – zijn geen onderdeel van ons beheer. Wat ik een zorgelijke ontwikkeling vind, is dat de gedragscode voor het bosbeheer steeds meer een document lijkt te worden dat gebaseerd is op wantrouwen. In het huidige proces, ook bij de totstandkoming van de laatste gedragscode, lijkt het alsof de vakkennis van bosbeheerders steeds meer in twijfel wordt getrokken. De gedragscode is immers ooit in leven geroepen om ons werk praktisch uitvoerbaar te houden. Het lijkt dat er twijfels bestaan of bosbeheerders wel het beste voor hebben met het bos en voldoende kennis hebben van het ecologisch functioneren van de bossen en de daarin voorkomende soorten. Wij voeren maatregelen uit voor vitale, veerkrachtige bossen, en een goede bosbeheerder zal altijd een ecoloog inschakelen indien zijn vakkennis bij een specifiek vraagstuk tekortschiet. Het wel of niet hebben van een gedragscode draagt wat dat betreft weinig bij aan het vakkundig uitvoeren van bosbeheer.’

Daan Vreugdenhil, boswachter ecologie bij Natuurmonumenten Flevoland

‘Gek genoeg worden niet alle organisaties met een gedragscode gelijk behandeld’

‘Het is goed dat we een Omgevingswet hebben die de samenleving verplicht zorgvuldig om te gaan met kwetsbare soorten. En het is goed dat gedragscodes daarop worden gebaseerd. In Flevoland werken we sinds april met de nieuwe Gedragscode Soortenbescherming Natuurbeheer. Enkele aanscherpingen maken het ons onnodig moeilijk. Zo moeten we tijdrovend onderzoek doen naar de aanwezigheid van bepaalde soorten waarvan we op voorhand weten dat ze er waarschijnlijk niet zijn. Anderzijds zorgt het wel voor een gedegen controle. Gek genoeg worden niet alle organisaties met een gedragscode gelijk behandeld. In de Omgevingswet staan soorten die nog niet in de oude wet stonden zoals ‘algemene’ amfibieën. Hierdoor ontstaat frictie tussen de eis van het waterschap om sloten driemaal te schonen (juni, september en november) en de gedragscode natuurbescherming die voorschrijft dat we tot 1 september niet mogen schonen als er amfibieën zijn. Als uitweg bood het waterschap de mogelijkheid te schonen via de gedragscode van de Unie van Waterschappen. Die is namelijk minder streng. ‘Hè, hoezo? Die is toch gebaseerd op dezelfde wet?!’ Afgelopen seizoen zijn we voor een groot deel met het waterschap meegegaan en hebben we de sloten geschoond onder hun gedragscode. Maar een paar sloten met heel veel amfibieën wilden we beslist niet schonen. Met het waterschap en de provincie, als bevoegd gezag, bereikten we een compromis: uitstel tot 1 september, tot na de rode periode. Daarmee is de ‘padstelling’ niet opgeheven. De Flevolandse terreinbeheerders zijn nog in gesprek met waterschap en provincie over de kwetsbare soorten en het verschil tussen de gedragscodes. Een mooie kans om in gesprek te gaan over natuurbescherming met het waterschap. Het levert eveneens (een beetje) natuurwinst op.’